

УДК 343.3

DOI: <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2025-49-1-89-104>

## КРИМІНАЛІЗАЦІЯ СТАЛКІНГУ – НЕЗАКОННОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ: ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

*Донченко А.Я.*

### CRIMINALIZATION OF STALKING – ILLEGAL PERSECUTION: ISSUES OF REFORMING UKRAINIAN LEGISLATION

*Donchenko A.Y.*

*Статтю присвячено актуальним питанням, пов'язаним з імплементацією Стамбульської конвенції, а саме криміналізацією незаконного переслідування (сталкінгу) як форми психологічного насильства. На підставі синтезу поглядів науковців, аналізу міжнародних нормативно-правових актів, зокрема ст. 34 Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами, а також порівняння кримінального законодавства європейських держав та України досліджується визначення поняття «сталкінг» та надається кримінально-правова характеристика цього явища. У ході дослідження зазначається, що сталкінг є систематичною, небажаною поведінкою, яка викликає у потерпілих страх і тривогу та набуває нових форм у цифровому середовищі через розвиток інформаційних технологій. Вказується на відсутність в українському законодавстві чіткого визначення поняття «сталкінг» та ефективних механізмів протидії цьому явищу, що призводить до безкарності кривдників і недостатнього захисту потерпілих. Констатовано, що збройна агресія росії проти України значно актуалізувала проблеми психологічного насильства, зокрема сталкінгу, через зростання соціальної напруги та вразливості населення, запропоновано деякі шляхи їх вирішення, зокрема внесення змін до Кримінального кодексу України для встановлення відповідальності за переслідування, що сприятиме гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами та розробки превентивних заходів із урахуванням онлайн-виміру цього явища.*

**Ключові слова:** криміналізація, Кримінальний кодекс України, незаконне переслідування, насильство, психологічне насильство, сталкінг, Стамбульська конвенція, страх, форми насильства

**Постановка проблеми.** Стамбульська конвенція, ратифікована Україною в умовах повномасштабної російсько-української війни, стала не лише символом євроінтеграційного вибору, але й каталізатором для фундаментального переосмислення положень національної правової системи. Цей міжнародний документ, спрямований на запобігання та боротьбу з насильством щодо жінок і домашнім насильством, вимагає від держав-

учасниць не лише створення ефективних механізмів захисту, але й криміналізації певних форм насильства. У контексті українського правового поля, де історично склалися певні особливості та традиції, імплементація положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульської конвенції), зокрема в частині криміналізації певних форм

насильства, викликає низку дискусійних питань.

Сталкінг як форма психологічного насильства чинить значний деструктивний вплив на життя осіб, які стають його жертвами, спричиняючи не лише емоційні травми, але й створюючи реальні загрози для їхньої фізичної безпеки. Це явище, на жаль, є широко поширеним у глобальному контексті. За даними, оприлюдненими в рамках проєкту «Кешер» в Україні, у 2011 році приблизно 15% жінок і майже 6% чоловіків у США хоча б раз у житті зазнавали сталкінгу. При цьому 54% жінок і 48% чоловіків уперше зіткнулися з переслідуванням у віці до 25 років, що підтверджують дослідження Центру з контролю та профілактики захворювань США (CDC) [1].

Організація Stalking Resource Center (SRC), яка з 2002 року займається аналізом проблематики переслідувань у США, повідомляє, що у 2010 році в цій країні жертвами сталкінгу стали 7,5 мільйона осіб, із яких 61% становили жінки [1]. 13 % чоловіків та 32 % жінок ризикують стати жертвами сталкерів протягом життя, про що свідчать дані платформи supportME [2]. Видання *Journal of Forensic Sciences* зазначає, що середня тривалість сталкінгу становить приблизно 1,3 року. Переслідувачі найчастіше відстежують своїх жертв поблизу їхнього місця проживання, у навчальних закладах чи на робочих місцях. Дослідження показують, що дві третини сталкерів здійснюють переслідування щонайменше раз на тиждень, а в багатьох випадках — щоденно [3].

В Україні такої статистики наразі немає, також українське законодавство досі не містить чіткого визначення поняття сталкінгу та не передбачає ефективних механізмів його запобігання та протидії. Відсутність кримінальної відповідальності за незаконне переслідування, або сталкінг, створює ситуацію безкарності для осіб, які вдаються

до таких дій, та залишає потерпілих без належного захисту. Ця проблема переслідування набуває все більшої актуальності з огляду на розвиток інформаційних технологій та поширення засобів електронної комунікації, які змінюють формат дій переслідування потерпілих.

Всі ці фактори підсилюються в умовах повномасштабної російської збройної агресії коли збільшується рівень насильства у різних його формах, що підкреслює необхідність подальшого комплексного вивчення цього питання та швидкого реагування на виклики та загрози шляхом прийняття відповідних національних законодавчих норм, які б були узгоджені з положеннями Стамбульської конвенції в аспекті виконання державами-учасницями вимог щодо криміналізації різних форм насильства, включаючи психологічне, а також вказує на важливість дотримання загальних принципів захисту прав людини взагалі..

Таким чином, ратифікація Стамбульської конвенції та загрози у зв'язку зі збройною агресією РФ підкреслюють необхідність реформування кримінального законодавства України, зокрема в контексті протидії такої форми психологічного (емоційного) насильства як сталкінг шляхом його криміналізації.

**Стан дослідження.** В науковому дискурсі все частіше стало піднімається питання про криміналізацію сталкінгу як нав'язливого переслідування, яке має руйнівні наслідки для потерпілих. Зазначимо, що проблематика криміналізації сталкінгу та кримінальної відповідальності за такий вид насильства стало предметом наукових праць закордонних та вітчизняних вчених таких як: В. Батиргарєєва, А. Ведернікова, К. Задоя, К. Левченко, П. Маллен, Дж. Оуенс, М. Пате, Р. Перселл, В. Руфанова, О. Харитоновна, М. Хавронюк, А. Хлопов, О. Шармар та інших.

**Метою цієї статті** є дослідження досвіду криміналізації сталкінгу як психологічного насильства в закордонних країнах та протидії цьому явищу, а також висвітлення перспектив криміналізації «незаконного переслідування» в Кримінальному кодексі України.

#### **Виклад матеріалу.**

Ст. 34 Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) зобов'язує держави-підписанти криміналізувати переслідування. Ст. 34 «Переслідування» Стамбульської конвенції вказує, що «сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб умишну поведінку, яка полягає в повторному здійсненні загрозливої поведінки, спрямованої на іншу особу, що змушує його чи її боятися за свою безпеку, було криміналізовано» [4].

У Стамбульській конвенції визначено, що під *переслідуванням (сталкінгом)* слід розуміти неодноразове погрожування комусь через фізичне переслідування, залучення до небажаного спілкування чи навмисне інформування когось про те, що за ними ведеться нагляд, щоб змусити їх боятися за свою безпеку. Це може бути завдання шкоди власності, дії проти сім'ї потерпілої, її друзів чи домашніх улюбленців або поширення недостовірної інформації через інтернет [4].

Аналіз поняття «сталкінг» вказує на те, що серед вчених не має єдиної думки, також закріплене поняття в законодавствах держав має певні відмінні характеристики.

Сталкінг (від англ. *stalking* — пошуки, які передбачають переслідування) — це нав'язлива увага до однієї людини з боку іншої або групи людей. Така увага справедливо розцінюється як форма домагання і залякування, а тому й вважається одним з видів психологічного насилля [3]. Організація Stalking Resource Center (SRC)

визначає сталкінг як курс поведінки, спрямований на конкретну людину, який змушує її відчувати страх [3].

Сталкінг можна визначити як «постійне переслідування, при якому одна особа неодноразово нав'язує іншій небажані комунікації та/або контакти» (Mullen et al. 2001) [5]. П. Маллен та інші вчені вказують на те, що сталкінг характеризує повторюваний або систематичний характер поведінки, спрямованої на конкретну особу, яка є небажаною для цієї особи [5]. Поведінка може сприйматися жертвою як дратівлива, загрозлива, викликаюча страх або тривогу.

Також існує думка, що переслідування, або сталкінг — це спосіб поведінки, за якого одна особа змушує іншу неодноразово небажане втручання та спілкування до такої міри, що жертва побоюється за свою безпеку (Pathé & Mullen, 1997) [6].

Дж. Рід Мелой (J. Reid Meloy) вважає, що сталкінг — це форма емоційного насильства (психічного нападу), котре сприймається як небажане й нав'язливе, характеризується повторюваністю і викликає занепокоєння або страх. Переслідування може здійснюватися з використанням телефону («безмовні телефони», розмови, SMS), листування (пошта звичайна та електронна), чи також полягати у стеженні, перебуванні біля місця проживання жертви, їзди за нею автомобілем чи знищенні її майна [7].

Л. Шерідан і Г. Девіс визначають сталкінг як «серію дій, спрямованих на конкретну особу, які є небажаними та викликають у жертви страх або дистрес». Вони наголошують, що сталкінг не завжди має явний злочинний намір, але його вплив на жертву є ключовим фактором для кваліфікації такої поведінки [8].

Б. Спітцберг і В. Купак (Spitzberg & Cupach, 2007) пропонують визначення сталкінгу як «моделі повторюваної, небажаної поведінки, яка включає переслідування,

стеження або нав'язливе спілкування, що спричиняє страх або значний емоційний дискомфорт у жертви». Вони також підкреслюють, що сталкінг часто пов'язаний із контролем або одержимістю жертвою [9].

М. Хавронюк називає переслідування - сталкінг або систематичні погрози, що змусили потерпілу особу боятися за свою безпеку [10].

Сталкінг у розумінні відносин між людьми передбачає переслідування однією людиною іншої людини, що спрямоване на порушення її особистої безпеки та викликає страх, невпевненість, відчуття безпорадності, незахищеності, тривоги, емоційний дискомфорт, стрес і повну дестабілізацію її повсякденного життя [11, с. 216].

Представниця ЮрФем Ю. Нікітіна вважає, що сталкінг – є проявом психологічного насильства, що полягає у нав'язливому переслідуванні потерпілої в реальному житті та онлайн, кривдник нав'язливо вимагає її уваги [7].

Хоча наразі не існує єдиного визнаного визначення сталкінгу, однак більшість визначень містять варіацію основних компонентів: 1) певна модель поведінки (два або більше актів нав'язливої уваги); 2) сприймається як форма домагання та залякування; 3) умисна поведінка, яка викликає страх, побоювання або стурбованість з приводу особистої безпеки.

При цьому ст. 34 Стамбульської конвенції визначає дві умови, яким загрозлива поведінка має відповідати, щоб підпадати під дію цієї статті: будь-який акт такої поведінки повинен вчинятись, по-перше, навмисно і, по-друге, з наміром навіяти постраждалій особі відчуття страху. Тобто ця стаття має на меті відобразити злочинний характер поведінки, окремі елементи якої, якщо їх розглядати самостійно, можуть не завжди бути актами злочинної поведінки [12].

На сьогодні сталкінг не має чіткого правового визначення в чинному Кримінальному кодексі України (КК України). Хоча окремі аспекти поведінки, притаманні сталкінгу, можуть підпадати під дію інших статей, зокрема ст. 126-1 КК України, що регулює домашнє насильство. Ст. 126-1 КК України визначає відповідальність за домашнє насильство, яке включає фізичне, психологічне та економічне насильство. Однак сталкінг, який може проявлятися в систематичному переслідуванні, залякуванні або нав'язливих спробах встановлення контакту, не завжди можна кваліфікувати як домашнє насильство, особливо коли йдеться про колишніх партнерів або осіб, які не перебували в безпосередніх сімейних стосунках [13].

Однак таке розширення кримінальних та навіть цивільних законів для поширення сфери їх дії на переслідування не вирішить проблему, тому що ці закони не зможуть відобразити унікальний характер цієї поведінки, яка передбачає серію пов'язаних і, здавалося б, законних дій, на відміну від окремих або не пов'язаних злочинів.

Переконливі доводи щодо необхідності криміналізації сталкінгу висловлюються серед учених. Так, дослідники, такі як О. Харитонova та М. Хавронюк, наголошують на необхідності внесення змін до КК України з метою встановлення кримінальної відповідальності за сталкінг. Вони вказують на те, що відсутність відповідних законодавчих норм створює прогалину в системі захисту прав людини, дозволяючи правопорушникам уникати відповідальності за свої дії [14; 15].

В. Руфанова підкреслює, що криміналізація сталкінгу є не лише необхідним кроком для забезпечення захисту потерпілих, але й важливим сигналом для суспільства, що такі дії є неприпустимими та караними. Отже, наукова спільнота сходиться

на думці, що криміналізація сталкінгу є нагальною потребою, яка вимагає оперативного законодавчого реагування [16].

Аналіз досвіду криміналізації сталкінгу в закордонних країнах та протидії цьому явищу є важливим для України, особливо в аспекті адаптації національного законодавства до європейських стандартів.

Зазначимо, що першим прецедентом криміналізації сталкінгу став 1990 рік у штаті Каліфорнія, США, де законодавство визначило це явище як «навмисне, зловмисне та повторюване переслідування та домагання до іншої людини» [17]. Поступово, до 1992 року, 30 штатів США, Канада, Австралія та Бельгія прийняли аналогічні закони [18].

Згодом, європейські країни почали активно впроваджувати відповідні норми. Наприклад, у Німеччині в 2007 році було додано ст. § 238 StGB до Кримінального кодексу, яка визначає сталкінг як переслідування без згоди потерпілого, що спричиняє серйозні зміни в способі життя особи. До дій, що підпадають під цю статтю, належать постійні спроби встановити фізичну близькість або контакт через різні засоби комунікації, неналежне використання персональних даних та погрози родичам або близьким особам. Метою цих дій є значне порушення звичного ритму життя жертви, що може призвести до серйозних психічних або фізичних наслідків.

У 2009 році в Італії переслідування було визнано кримінально караним діянням. За вчинення зазначеного кримінального правопорушення передбачено застосування кримінального покарання у виді позбавлення волі на строк від шести місяців до чотирьох років. У випадку, якщо суб'єктом злочину є особа, яка перебувала у шлюбі, колишніх подружніх відносинах або інших близьких стосунках з потерпілим, санкція може бути збільшена до шести років позбавлення волі [7].

У Шотландії, де у 2010 році було прийнято спеціальну законодавчу норму щодо сталкінгу, спостерігається позитивна динаміка у сфері кримінального переслідування цього виду протиправної поведінки. Зокрема, статистика свідчить про значне зростання кількості осіб, засуджених за сталкінг, з 70 до 443 протягом дворічного періоду після введення в дію відповідного закону. Аналогічний підхід було реалізовано в Англії та Уельсі, де сталкінг було криміналізовано у 2012 році [3].

Однак, статистика Великої Британії за 2018 рік показує, що лише 2 з 10 випадків підозрюваних у сталкінгу були притягнуті до кримінальної відповідальності, що свідчить про необхідність комплексного підходу до протидії цьому явищу. Тобто після подання понад 10 тисяч заяв про сталкінг в Англії та Уелсі протягом 2018 року лише 1822 підозрюваним висунули офіційні обвинувачення [3].

Аналіз досвіду європейських країн свідчить про значне зростання кількості держав-членів Європейського Союзу, які імплементували кримінальне законодавство, спрямоване на протидію сталкінгу. Станом на 2025 рік спеціальні кримінальні положення, що регулюють це явище, діють у 27 країнах-членах ЄС, зокрема в Австрії, Бельгії, Хорватії, Кіпрі, Чехії, Фінляндії, Франції, Німеччині, Угорщині, Ірландії, Італії, Латвії, Литві, Люксембурзі, Мальті, Нідерландах, Польщі, Португалії, Румунії, Словаччині, Словенії, Іспанії, Швеції, Данії, Греції, Болгарії та Естонії.

Далі зупинемося на основних тенденціях криміналізації переслідування в цих країнах.

Однією з таких тенденцій є включення негативних наслідків сталкінгу для жертви як складового елемента злочину, наприклад, вимога, щоб жертва відчула страх внаслідок сталкінгу.

Тенденція щодо включення страху та інших негативних наслідків сталкінгу до складових елементів злочину є сумнівною та викликала багато дискусій, вказується в огляді J. G. Owens (2016). З одного боку, є науковці, які стверджують, що «страх» є суттєвим елементом сталкінгу. Без страху поведінка може кваліфікуватися як переслідування, але не як злочин сталкінгу. Дозвіл визначень, нейтральних до страху, призведе до (надмірної) криміналізації дратівливої поведінки, тим самим порушуючи принцип ultimo ratio (криміналізація як крайній захід) [19].

Наступним важливим аспектом є гендерна диференціація у сприйнятті страху, що має суттєвий вплив на правозастосування. Дослідження, такі як J. Owens (2016), L. Sheridan and A. Lyndon (2012) та C. Pereira and M. Matos (2015), підкреслюють, що жінки частіше повідомляють про відчуття страху в ситуаціях сталкінгу, включаючи кіберсталкінг, ніж чоловіки [20; 21]. Це може призводити до нерівного захисту жертв залежно від їхньої статі, а також до потенційного упередження в оцінці справ судами. Такий гендерний розрив ставить під сумнів універсальність критерію страху як об'єктивного стандарту для криміналізації, особливо коли йдеться про менш явні форми переслідування.

З іншого боку, відмова від вимоги страху як складового елементу злочину може розширити сферу кримінальної відповідальності, охоплюючи випадки, коли сталкінг ще не спричинив серйозних психологічних чи фізичних наслідків. Прихильники цього підходу, спираючись на дослідження S. Dennison and D. Thomson (2005), зазначають, що громадськість не завжди вважає страх визначальною рисою сталкінгу, а інші злочини, такі як крадіжка чи погрози, не вимагають суб'єктивного переживання жертви для кваліфікації [22].

Таким чином, акцент на ранньому втручанні може слугувати превентивною мірою, запобігаючи ескалації переслідування до більш небезпечних форм, включно з фізичним насильством.

На завершення, сучасні тенденції криміналізації сталкінгу відображають ширшу дискусію про те, як право має реагувати на нові форми поведінки, особливо в цифрову епоху, коли кіберсталкінг стає дедалі поширенішим. Подальший розвиток законодавства в цій сфері потребує міждисциплінарного підходу, який враховуватиме як емпіричні дані про вплив сталкінгу на жертв, так і принципи справедливості та правової визначеності. Лише за таких умов можливо створити ефективний і збалансований правовий механізм протидії цьому явищу.

Отже, з вищесказаного, можна дійти до висновку, що сталкінг є складним явищем, яке викликає значні труднощі при його криміналізації через необхідність балансування між захистом жертв і уникненням надмірного втручання кримінального права у поведінку, що не становить суттєвої суспільної небезпеки. Включення суб'єктивного елементу страху як обов'язкової ознаки злочину сталкінгу відображає спробу законодавців підкреслити серйозність психологічного впливу на жертву. Проте це викликає питання щодо ефективності такого підходу в контексті різноманітності проявів сталкінгу та індивідуальних реакцій на нього.

Продовжуючи аналіз щодо криміналізації переслідування в європейських країнах, можна виокремити низку напрямів, які відображають сучасний підхід до протидії цьому явищу, а саме: вдосконалення правоохоронної діяльності, розвиток міжнародної взаємодії, підвищення суспільної обізнаності через інформаційно-просвітницькі ініціативи та забезпечення

всесвітньої підтримки постраждалих. Кожен із цих аспектів має свої особливості та відіграє важливу роль у формуванні комплексної системи реагування на сталкінг, та його сучасної форми – кіберсталкінг.

Одним із центральних елементів в механізмі протидії цьому явищу є посилення правоохоронних заходів, спрямованих на ефективне розкриття та розслідування випадків переслідування, зокрема у цифровому просторі. Для цього в багатьох країнах Європейського Союзу впроваджуються програми спеціалізованого навчання для співробітників поліції та прокуратури, які охоплюють методи ідентифікації сталкінгу, збору цифрових доказів і забезпечення безпеки жертв. Наприклад, у Нідерландах функціонують окремі підрозділи правоохоронних органів, що спеціалізуються на кіберзлочинах, включаючи кіберсталкінг, що дозволяє підвищити якість розслідувань і оперативність реагування на такі правопорушення [23].

Не менш важливим є розвиток міжнародного співробітництва, яке набуває особливого значення в умовах транскордонного характеру кіберсталкінгу. Європейський Союз активно сприяє координації дій між правоохоронними органами держав-членів, забезпечуючи обмін інформацією та спільні операції з виявлення й затримання злочинців. Така співпраця є критично необхідною для протидії переслідуванням, що здійснюються через інтернет-простір, де юрисдикційні межі часто ускладнюють національні розслідування, вимагаючи гармонізованого підходу на наднаціональному рівні [24].

Ще однією важливою тенденцією є впровадження правопросвітницьких заходів і спеціалізованих освітніх програм, спрямованих на підвищення рівня обізнаності суспільства щодо природи сталкінгу та його

наслідків. У низці країн ЄС реалізуються інформаційні кампанії, які інформують населення про ознаки переслідування, доступні засоби захисту та шляхи звернення по допомогу. Наприклад, у Швеції особливу увагу приділяють просвітницьким програмам для молоді, які навчають безпечної поведінки в Інтернеті та соціальних мережах [25]. Паралельно проводяться тренінги для фахівців – соціальних працівників, психологів і юристів, – що сприяє більш кваліфікованому супроводу жертв на всіх етапах взаємодії з державними інституціями [26].

Нарешті, значна увага приділяється підтримці постраждалих, що передбачає створення комплексної системи допомоги, яка включає психологічну, юридичну та соціальну складові. У багатьох країнах ЄС діють спеціалізовані центри, де жертви можуть отримати необхідну підтримку. Наприклад, в Австрії функціонує розвинена мережа закладів, що надають постраждалим від насильства консультації та реабілітаційні послуги, яскравим прикладом є Gewaltschutzzentrum [27]. Водночас активно залучаються неурядові організації, такі як британська Suzy Lampugh Trust, яка не лише пропонує гарячу лінію для жертв сталкінгу, а й сприяє розробці практичних рекомендацій для вдосконалення державної політики в цій сфері [28].

Таким чином, сучасні тенденції криміналізації переслідування та система заходів протидії в європейських країнах демонструють багатогранний підхід, який поєднує правові, соціальні та просвітницькі заходи. Подальший розвиток цієї системи потребує не лише вдосконалення законодавчої бази, а й активної взаємодії між державами, громадськими організаціями та суспільством загалом для забезпечення ефективного захисту прав жертв і запобігання ескалації сталкінгу.

Продовжуючи дослідження через призму аналізу чинного національного законодавства дозволяє побачити, що наразі відсутній чіткий правовий механізм захисту від наполегливих прихильників.

Найчастіше, для захисту своїх прав постраждалі від сталкінгу подають заяву в поліцію та вказують, що вони постраждали від насильства за ознакою статі, зокрема психологічного, за яке передбачено відповідальність у ст. 173-2 КупАП [29].

Також, як ми вже зазначали, окремі аспекти поведінки, притаманні сталкінгу, можуть підпадати під дію інших статей, зокрема ст. 126-1 КК України [13], що регулює домашнє насильство. Ця норма з'явилася, у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та інших законів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами», який посилив відповідальність за домашнє і гендерно зумовлене насильство. Закон також чітко розмежував поняття насильства за ознакою статі та домашнього насильства, що посилює відповідальність, у тому числі за сексуальне домагання [30].

Певна поведінка сталкера розглядається через призму того, що сталкінг (незаконне переслідування) або будь-яке інше посягання на недоторканність приватного життя в Україні – заборонене. І в цьому розрізі дії сталкерів можна розглядати як правопорушення за ст. 182 КК України «Порушення недоторканності приватного життя» [13].

Також у Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (п. 14 ч. 1) вказується, що переслідування вважається окремою формою психологічного насильства, що

включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи [31].

Аналіз перспективного кримінального законодавства України дозволяє побачити, що ця проблема цікавить законодавця та на розгляд представлено декілька законопроектів в цій площині, на аналізі яких зупинимося більш детально.

Так, зареєстровано Проект Закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» щодо встановлення відповідальності за злочинне переслідування (сталкінг) (№12088 від 02.10.2024) [32].

Народні депутат(к)и пропонують додати до закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначення термінів «злочинне переслідування (сталкінг)» та «кіберпереслідування», а також встановити відповідальність за злочинне переслідування [33].

Згідно з проєктом закону пропонуються зміни до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», зокрема, щодо визначення сталкінгу як форми психологічного домашнього насильства, яка виражається у небажаній нав'язливій увазі до людини, стеженні за постраждалою від домашнього насильства та неодноразовому перебуванні біля місця її проживання; та кіберпереслідування як постійного спостереження за людиною за допомогою інформаційних та комунікаційних технологій

без законного дозволу, зокрема шпигування через соціальні мережі або платформи обміну повідомленнями, та за допомогою встановлення додатків геолокації [33].

У висновку на проєкт Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» щодо встановлення відповідальності за злочинне переслідування (сталкінг)» зазначається, що новий п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону «Про запобігання та протидію домашньому насильству» хоча і містить визначення поняття «злочинне переслідування (сталкінг)», однак з огляду на те, що метою сталкінгу виступає встановлення контролю над переслідуваною особою, що поширюється на різноманітні сфери її приватного життя, фактично обмежуючи права однієї особи на користь іншої, вбачається зайвим у формулюванні «форма психологічного домашнього насильства» слово «домашнього». Адже під поняттям «домашнє насильство» у п. 3 ч. 1 ст. 1 Закону розуміється «діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь» [34]. Таким чином, поняття «сталкінгу» як суспільно небезпечного діяння є значно ширшим і не може обмежуватися виключно сімейними відносинами чи відносинами між родичами чи особами, про яких зазначено вище.

Окрім того, запропоноване проєктом поняття «сталкінгу» виключно як форми психологічного домашнього насильства не узгоджується з визначенням переслідування, наведеним у Стамбульській конвенції. Так, у ст. 34 Стамбульської конвенції зазначено, що сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб умисну поведінку, яка полягає в повторному здійсненні загрозливої поведінки, спрямованої на іншу особу, що змушує його чи її боятися за свою безпеку, було криміналізовано [4]. Тобто, йдеться про потребу криміналізації сталкінгу незалежно від того, чи він має місце як прояв саме домашнього насильства чи ні. Обмеження поняття «сталкінгу» виключно категорією домашнього насильства залишає поза увагою випадки проявів протиправного переслідування поза сімейними чи інтимними відносинами.

Аналіз ще одного законопроекту дозволяє побачити наступне юридичне визначення поняття сталкінгу. Так, у проєкті Закону №12297 від 09.12.2024 «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо забезпечення повноти імплементації положень міжнародного права з питань протидії домашньому та іншим видам насильства, у тому числі щодо дітей» пропонується доповнити КК України ст. 129-1 «Незаконне переслідування (сталкінг)». Відповідальність наступатиме за умисне вчинення дій (двічі або більше), що полягають у здійсненні загрозливої поведінки стосовно потерпілої особи (незаконне стеження, нав'язування спілкування, інше незаконне пряме чи опосередковане вторгнення у будь-який спосіб в особисте чи сімейне життя потерпілої особи всупереч її волі), у тому числі з використанням електронних комунікацій, що викликає у неї страх за безпеку свого життя чи здоров'я або її

близьких, за відсутності ознак домашнього насильства [34].

Вважаємо, що аналіз диспозиції цієї статті дозволяє виокремити умисність та систематичність дій (2 та більше), які можуть проявлятися у таких перерахованих видах загрозливої поведінки: незаконне стеження, нав'язування спілкування, інше незаконне пряме чи опосередковане вторгнення у будь-який спосіб в особисте чи сімейне життя потерпілої особи всупереч її волі; також вказується на наслідок для потерпілої особи – що викликає у неї страх за безпеку свого життя чи здоров'я або її близьких. Ще важливою ознакою за цієї нормою – є вказівка на відсутність ознак домашнього насильства.

Аналізуючи положення зазначеного законопроекту, представники адвокатської спільноти НААУ акцентували увагу на певних аспектах, зокрема, на співвідношенні запропонованої норми із чинним законодавством у сфері протидії домашньому насильству. Так, у Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» переслідування вже ідентифікується як одна з форм психологічного насильства. Останнє, відповідно до законодавчого визначення, охоплює словесні образи, погрози (в тому числі щодо третіх осіб), приниження, безпосередньо переслідування, залякування та інші дії або бездіяльність, спрямовані на обмеження вільного волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, за умови, що такі дії або бездіяльність зумовили у потерпілої особи обґрунтовані побоювання за власну безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність до самозахисту або завдали шкоди її психічному здоров'ю. При цьому, адвокати Комітету НААУ констатують відсутність аналогічних кваліфікуючих ознак наслідків у тексті запропонованої законодавчої норми щодо криміналізації переслідування [35].

Крім того, у НААУ висловили занепокоєння щодо юридичної невизначеності формулювання «інше незаконне пряме чи опосередковане вторгнення у будь-який спосіб в особисте чи сімейне життя потерпілої особи всупереч її волі». На їхню думку, таке визначення може призвести до того, що під ознаки злочину формально підпадатиме навіть подання повідомлення про вчинення особою кримінального правопорушення, наприклад, у разі невідповідності способу її життя задекларованим доходам.

Додатково адвокати зазначають, що варто взяти до уваги пояснювальну доповідь до Стамбульської конвенції, де вказано, що відповідно до ст. 34 Конвенції будь-який акт такої загрозливої поведінки має здійснюватися свідомо та з умисним наміром викликати у потерпілої особи відчуття страху. Таким чином, у диспозиції пропонованої статті доцільно було б включити ознаку спеціального наміру.

Аналіз чинного та перспективного законодавства України щодо сталкінгу дозволяє дійти висновку, що наразі правова система країни перебуває на етапі становлення спеціалізованого підходу до криміналізації цього явища та встановлення компромісу між захистом потенційних жертв і збереженням пропорційності в застосуванні кримінального права. Чинні норми, такі як ст. 173-2 КУпАП, ст. 126-1 та ст. 182 КК України, а також положення Закону «Про запобігання та протидію домашньому насильству», забезпечують лише частковий захист від переслідування, обмежуючись переважно контекстом домашнього насильства чи порушення приватності. Це свідчить про прогалину в законодавстві, яка не дозволяє повною мірою реагувати на сталкінг як самостійний злочин, що виходить за межі тільки сімейних відносин чи дій домашнього насильства.

Запропоновані законопроекти № 12088 та № 12297 є важливими кроками до гармонізації українського законодавства з міжнародними стандартами, зокрема зі Стамбульською конвенцією, яка вимагає криміналізації сталкінгу як умисної загрозової поведінки незалежно від її контексту. Проте обидва проекти, як убачається, мають певні недоліки: перший надмірно звужує поняття сталкінгу до домашнього насильства, а другий потребує доопрацювання для забезпечення юридичної визначеності та уникнення надмірної криміналізації. Зокрема, необхідне чітке визначення об'єктивних і суб'єктивних елементів складу злочину, включаючи спеціальний намір та критерії психологічного впливу на жертву, а також розмежування сталкінгу від інших правопорушень.

Отже, на підставі синтезу поглядів науковців та аналізу кримінального законодавства, пропонується таке визначення поняття «сталкінг»: «сталкінг – це умисна, повторювана та систематична поведінка, спрямована на конкретну особу, що полягає у небажаному переслідуванні, нав'язливого спілкуванні, стеженні чи інших формах втручання у приватне життя, включаючи онлайн-середовище, яка викликає у жертви обґрунтований страх за свою безпеку, тривогу або значний емоційний дистрес». Така поведінка є проявом психологічного насильства та підлягає криміналізації відповідно до міжнародних і національних правових норм.

Для ефективної імплементації норм про сталкінг у правову систему України доцільно застосовувати комплексний підхід, який би враховував як превентивні заходи (освітні кампанії, підготовка правоохоронців), так і чіткі санкції за переслідування, незалежно від його зв'язку з домашнім насильством. Подальше вдосконалення законодавства має базуватися на принципах пропорційності,

правової визначеності та відповідності міжнародним зобов'язанням, щоб забезпечити належний захист жертв і запобігти зловживанням у правозастосуванні.

**Висновки.** У контексті прагнення України до інтеграції в європейський правовий простір, країна має унікальну можливість адаптувати передовий міжнародний досвід для створення дієвих механізмів протидії сталкінгу та кіберсталкінгу. Одним із ключових кроків є чітка криміналізація цих діянь у КК України, що дозволить встановити належну правову відповідальність і усунути наявні прогалини в законодавстві.

Паралельно необхідно запровадити ефективні інструменти захисту жертв, такі як видача охоронних ордерів для негайного припинення переслідування, а також створення спеціалізованих програм підтримки, які надаватимуть психологічну, юридичну та соціальну допомогу. Важливим аспектом є також підвищення професійного рівня правоохоронних органів через спеціалізоване навчання, спрямоване на вдосконалення навичок розслідування таких злочинів, особливо в цифровому середовищі, де збір доказів ускладнений технічними особливостями. Додатково, проведення широкомасштабних інформаційних кампаній сприятиме підвищенню обізнаності громадян про природу сталкінгу та кіберсталкінгу, їхні наслідки й доступні засоби захисту, що є критично важливим для формування суспільної нетерпимості до таких явищ. Нарешті, з огляду на транскордонний характер кіберпереслідування, Україна потребує активного розвитку міжнародного співробітництва, зокрема з країнами ЄС, для координації зусиль у виявленні та притягненні до відповідальності злочинців. Усе це набуває особливої актуальності в умовах цифрової епохи, коли поширення сталкінгу та кіберсталкінгу стрімко зростає,

роблячи розробку комплексної державної стратегії нагальною потребою для забезпечення безпеки громадян і відповідності міжнародним стандартам правового захисту.

Криміналізація сталкінгу в Україні передбачає внесення змін до КК України та Кримінального процесуального кодексу (КПК). Перш за все, необхідно визначити сталкінг як окреме правопорушення у КК України, визначивши його як «умисну, повторювану та систематичну поведінку, яка спрямована на конкретну особу, що полягає у небажаному переслідуванні, нав'язливому спілкуванні, стеженні чи інших формах втручання у приватне життя, включаючи онлайн-середовище, яка викликає у жертви обґрунтований страх за свою безпеку, тривогу або значний емоційний дистрес».

Видається, що сталкінг характеризуються умисними та систематичними діями, які мають спрямовання на переслідування особи, що викликають у неї почуття обґрунтованого страху, тривоги або значного емоційного дистресу, що викликає погрозу для життя та здоров'я. Саме така поведінка є проявом психологічного насильства та підлягає криміналізації відповідно до міжнародних і національних правових норм.

Також необхідно забезпечити спеціальні заходи щодо захисту жертв сталкінгу, зокрема можливість негайного винесення судових рішень про обмежувальні заходи, що можуть включати заборону наближатися до жертви або контактувати з нею.

Криміналізація діянь, що кваліфікуються як сталкінг, в правовій системі України є нагальною потребою з метою забезпечення належного рівня захисту прав та свобод громадян. Спостерігаються певні законодавчі ініціативи у цьому напрямку, тому що впровадження чітко сформульованих правових норм забезпечить створення

належної правової основи для ефективного реагування на факти переслідування, у тому числі шляхом посилення відповідальності осіб, винних у вчиненні таких правопорушень та сприятиме захисту потерпілих від ескалації насильства. Прийняття відповідних законодавчих змін слугуватиме підтвердженням того, що Україна дотримується міжнародно визнаних стандартів у сфері захисту прав людини та підтримання законності й порядку.

### Література:

1. Проект Кешер. Сталкінг: приховане насильство, про яке не варто мовчати. URL: <https://www.projectkesher.org.ua/news/stalkinh-prykhovane-nasyl-stvo-pro-iake-ne-varto-movchaty/> (дата звернення: 25.03.2025)
2. SupportME. Переслідування в реалі та онлайн: як протидіяти сталкеру? URL: <https://supportme.org.ua/needle-and-bullying/stalking>
3. Назарій Стах. Loyer. Сталкінг: Як палкі залицяння стають злочином URL: <https://loyer.com.ua/uk/stalking-yak-palki-zalytsyannya-stayut-zlochynom/>
4. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) від 11.05.2011 (ратифікація від 20.06.2022) URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_001-11#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text)
5. Mullen, P. E., Pathé, M., & Purcell, R. (2001). Stalking: New constructions of human behaviour. Australian and New Zealand Journal of Psychiatry, 35(1), 9–16. URL: <https://doi.org/10.1046/j.1440-1614.2001.00849.x>
6. Pathé, M., & Mullen, P. E. (1997). The impact of stalkers on their victims. The British Journal of Psychiatry, 170, 12–17. URL: <https://doi.org/10.1192/bjp.170.1.12>
7. Юлія Нікітіна. Сталкінг: про що це? URL: <https://jurfem.com.ua/stalking-proo-scho-tse-article/>
8. Sheridan & Davies, 2001. «Stalking: The Elusive Crime». Legal and Criminological

- Psychology, 6(2), 133–147, <https://doi.org/10.1348/135532501168244>
9. Spitzberg & Cupach, 2007. «The State of the Art of Stalking: Taking Stock of the Emerging Literature» (Aggression and Violent Behavior, 12(1), 64–86, <https://doi.org/10.1016/j.avb.2006.05.001>)
10. Хавронюк М. Стамбульська конвенція: до чого зобов'язує ратифікація? 7 липня 2022 р. URL: <https://justtalk.com.ua/post/stambulska-konventsija-do-chogo-zobovyazue-ratifikatsiya-> (дата звернення: 25.03.2024).
11. Кваша Р. С. Сталкінг (нав'язливе переслідування): зарубіжний досвід кримінально-правової протидії. *Альманах права*. 2022. Вип. 13. С. 216–221.
12. Сталкінг: досвід криміналізації у світі (частина I) URL: <https://jurfem.com.ua/stalkinh-pl/>
13. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 01.04.2025).
14. Харитонов О. Сексуальне насильство, Стамбульська конвенція і реформи: сміливість продовжувати. 8 вересня 2022 р. URL: <http://jurfem.com.ua/sexualne-nasytstvo-stambulska-konventsija-i-reformy/> (дата звернення: 01.04.2025).
15. Хавронюк М. Стамбульська конвенція: до чого зобов'язує ратифікація? 7 липня 2022 р. URL: <https://justtalk.com.ua/post/stambulska-konventsija-do-chogo-zobovyazue-ratifikatsiya-> (дата звернення: 01.04.2025)
16. Руфанова В. М. Діджиталізація гендерно зумовленого насильства. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2020. № 2. С. 273–285.
17. California Penal Code. California Legislative Information. URL: <https://leginfo.ca.gov/faces/codesTOCSelected.xhtml?tocCode=PEN& tocTitle=+Penal+Code+-+PEN>
18. Хлопов А. Сутність сталкінгу як суспільно небезпечного діяння та роль інформації приватного характеру з ознаками таємниці у формуванні тактики поведінки переслідувача. *Часопис київського університету права* 2020/4 С. 404–409. URL: <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/view/602/574>
19. Owens, J. G. (2016). Why definitions matter: Stalking victimization in the United States. *Journal of Interpersonal Violence*, 31(12), 2196–2226.
20. Sheridan, L., & Lyndon, A. E. (2012). The influence of prior relationship, gender, and fear on the consequences of stalking victimization. *Sex Roles*, 66(5/6), 340–350
21. Pereira, C., Matos, M., & Antunes, C. (2017). Pathways towards new criminalisation: The case of stalking in Portugal. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 1–10.
22. Dennison, S. M., & Thomson, D. M. (2005). Criticisms or Plaudits for Stalking Laws? What Psycholegal Research Tells Us About Proscribing Stalking. *Psychology, Public Policy, and Law*, 11(3), 384–406. <https://doi.org/10.1037/1076-8971.11.3.384>
23. Kombijdepolitie. Cybercrime aanpakken. URL: <https://kombijde.politie.nl/vakgebieden/ict/cybercrime-aanpakken>
24. European Cybercrime Centre - EC3 URL: <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-cybercrime-centre-ec3>
25. European Commission. Youth Wiki. URL: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/sweden/68-media-literacy-and-safe-use-of-new-media>
26. Victim Support Europe. URL: <https://victim-support.eu/>
27. Gewaltschutzzentrum. Hilfe & Unterstützung für Opfer von Gewalt. URL: <https://www.gewaltschutzzentrum.at/>
28. Suzy Lamplugh Trust URL: <https://www.suzylamplugh.org/pages/search.aspx?q=stalking>
29. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 – 212-24). від 07.12.1984 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 03.04.2025)
30. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та інших законів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 22.05.2024 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3733-20#Text> (дата звернення: 03.04.2025)
31. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>  
(дата звернення: 03.04.2025)

32.Проект Закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» щодо встановлення відповідальності за злочинне переслідування (сталкінг) 12088 від 02.10.2024 URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/44972>

33.Кадакова К. В Україні можуть впровадити покарання за сталкінг. URL: <https://divoche.media/2024/10/03/v-ukraini-mozhut-vprovadyty-pokarannia-za-stalkinh/>

34.Проект Закону про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо забезпечення повноти імплементації положень міжнародного права з питань протидії домашньому та іншим видам насильства, у тому числі щодо дітей 12297 від 09.12.2024 URL: <https://itd.rada.gov.ua/BILLINFO/Bills/Card/45377>

35.Поняття сталкінгу має бути юридично визначеном, - Комітет НААУ <https://unba.org.ua/news/9913-ponyattya-stalkingu-mae-buti-yuridichno-viznachenim-komitet-naau.html>

#### References:

1. Proekt Keshher. *Stalking: prykhovane nasylstvo, pro yake ne varto movchaty*. URL: <https://www.projectkeshher.org.ua/news/stalkinh-prykhovane-nasy-lstvo-pro-iake-ne-varto-movchaty/> (data zvernennia: 25.03.2025)

2. SupportME. *Peresliduvannia v reali ta onlain: yak protydiaty stalkeru?* URL: <https://supportme.org.ua/needle-and-bullying/stalking>

3. Nazarii Stakh. Loyer. *Stalking: Yak palki zalytsiannia staiut zlochynom*. URL: <https://loyer.com.ua/uk/stalking-yak-palki-zalytsyannya-stayut-zlochynom/>

4. *Konventsiiia Rady Yevropy pro zapobihannia nasylstvu stosovno zhinok i domashnomu nasylstvu ta borotbu iz tsymy yavyshchamy (Stambulska konventsiiia)* vid 20.06.2022. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_001-11#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text)

5. Mullen, P. E., Pathé, M., & Purcell, R. (2001). Stalking: New constructions of human behaviour. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*,

35(1), 9–16. URL: <https://doi.org/10.1046/j.1440-1614.2001.00849.x>

6. Pathé, M., & Mullen, P. E. (1997). The impact of stalkers on their victims. *The British Journal of Psychiatry*, 170, 12–17. URL: <https://doi.org/10.1192/bjp.170.1.12>

7. Yuliia Nikitina. *Stalking: pro shcho tse?* URL: <https://jurfem.com.ua/stalking-proo-scho-tse-article/>

8. Sheridan & Davies. (2001). Stalking: The elusive crime. *Legal and Criminological Psychology*, 6(2), 133–147. <https://doi.org/10.1348/135532501168244>

9. Spitzberg & Cupach. (2007). The state of the art of stalking: Taking stock of the emerging literature. *Aggression and Violent Behavior*, 12(1), 64–86. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2006.05.001>

10.Khavroniuk, M. *Stambulska konventsiiia: do choho zoboviazuye ratyfikatsiia?* 7 lypnia 2022 r. URL: <https://justtalk.com.ua/post/stambulska-konventsiiya-do-chogo-zoboviazue-ratifikatsiya-> (data zvernennia: 25.03.2024).

11.Kvasha, R. S. Stalking (naviazlyve peresliduvannia): zarubizhnyi dosvid kryminalno-pravovoi protydii. *Almanakh prava*, 2022, Vyp. 13, S. 216–221.

12.*Stalking: dosvid kryminalizatsii u sviti (chastyna I)*. URL: <https://jurfem.com.ua/stalkinh-pl/>

13.*Kryminalnyi kodeks Ukrainy* vid 05.04.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (data zvernennia: 01.04.2025).

14.Kharytonova, O. *Seksualne nasylstvo, Stambulska konventsiiia i reformy: smilyvist prodovzhuvaty*. 8 veresnia 2022 r. URL: <http://jurfem.com.ua/sexualne-nasylstvo-stambulska-konventsiiya-i-reformy/> (data zvernennia: 01.04.2025).

15.Khavroniuk, M. *Stambulska konventsiiia: do choho zoboviazuye ratyfikatsiia?* 7 lypnia 2022 r. URL: <https://justtalk.com.ua/post/stambulska-konventsiiya-do-chogo-zoboviazue-ratifikatsiya-> (data zvernennia: 01.04.2025).

16.Rufanova, V. M. *Didzhytalizatsiia henderno zumovlenoho nasylstva*. *Visnyk Asotsiatsii kryminalnoho prava Ukrainy*, 2020, No. 2, S. 273–285.

17.California Penal Code. California Legislative Information. URL: <https://leginfo.ca.gov/faces/codesTOCSele>

c ted.xhtml?tocCode=PEN&tocTitle=+Penal+Code+-+PEN

18.Khlopov A. Sutnist stalkinhu yak suspilno nebezpechnoho diiania ta rol informatsii pryvatnoho kharakteru z oznakamy taiemnytsi u formuvanni taktyky povedinky peresliduvacha. Chasopys kyivskoho universytetu prava 2020/4 S. 404-409. URL: <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/view/602/574>

19.Owens, J. G. (2016). Why definitions matter: Stalking victimization in the United States. *Journal of Interpersonal Violence*, 31(12), 2196–2226.

20.Sheridan, L., & Lyndon, A. E. (2012). The influence of prior relationship, gender, and fear on the consequences of stalking victimization. *Sex Roles*, 66(5/6), 340–350.

21.Pereira, C., Matos, M., & Antunes, C. (2017). Pathways towards new criminalisation: The case of stalking in Portugal. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 1–10.

22.Dennison, S. M., & Thomson, D. M. (2005). Criticisms or plaudits for stalking laws? What psycholegal research tells us about proscribing stalking. *Psychology, Public Policy, and Law*, 11(3), 384–406. <https://doi.org/10.1037/1076-8971.11.3.384>

23.Kombijdepolitie. Cybercrime aanpakken. URL: <https://kombijde.politie.nl/vakgebieden/ict/cybercrime-aanpakken>

24.European Cybercrime Centre - EC3. URL: <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-cybercrime-centre-ec3>

25.European Commission. Youth Wiki. URL: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/sweden/68-media-literacy-and-safe-use-of-new-media>

26.Victim Support Europe. URL: <https://victim-support.eu/>

27.Gewaltschutzzentrum. Hilfe & Unterstützung für Opfer von Gewalt. URL: <https://www.gewaltschutzzentrum.at/>

28.Suzy Lamplugh Trust. URL: <https://www.suzylamplugh.org/pages/search.aspx?q=stalking>

29.Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia (statti 1 - 212-24) vid 07.12.1984. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (data zvernennia: 03.04.2025).

30.Pro vnesennia zmin do Kodeksu Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia ta inshykh zakoniv

Ukrainy u zviazku z ratyfikatsiieiu Konventsii Rady Yevropy pro zapobihannia nasyilstvu stosovno zhinok i domashnomu nasyilstvu ta borotbu z tsymy yavyschamy: Zakon Ukrainy vid 22.05.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3733-20#Text> (data zvernennia: 03.04.2025).

31.Pro zapobihannia ta protydiiu domashnomu nasyilstvu: Zakon Ukrainy vid 07.12.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (data zvernennia: 03.04.2025).

32.Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy ta Zakonu Ukrainy «Pro zapobihannia ta protydiiu domashnomu nasyilstvu» shchodo vstanovlennia vidpovidalnosti za zlochyne peresliduvannia (stalking) 12088 vid 02.10.2024. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/44972>

33.Kadakova K. V Ukraini mozhut vprovadyty pokarannia za stalking. URL: <https://divoche.media/2024/10/03/v-ukraini-mozhut-vprovadyty-pokarannia-za-stalkinh/>

34.Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do Kryminalnoho ta Kryminalnoho protsesualnoho kodeksiv Ukrainy shchodo zabezpechennia povnoty implementatsii polozhen mizhnarodnoho prava z pytan protydii domashnomu ta inshym vydam nasyilstva, u tomu chysli shchodo ditei 12297 vid 09.12.2024. URL:

<https://itd.rada.gov.ua/BILLINFO/Bills/Card/45377>

35.Poniattia stalkinhu maie buty yurydychno vyznachenym, - Komitet NAU. URL: <https://unba.org.ua/news/9913-ponyattya-stalkingu-mae-buti-yuridichno-viznachenim-komitet-naau.html>

**Donchenko A. Criminalization of stalking – illegal persecution: issues of reforming ukrainian legislation. – Article.**

*This article is devoted to pressing issues related to the implementation of the Istanbul Convention, specifically the criminalization of illegal persecution (stalking) as a form of psychological violence. Based on a synthesis of scholars' perspectives, analysis of international normative-legal acts, particularly Article 34 of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence, and a comparison of the criminal legislation of European states and Ukraine, the study explores the definition of the concept of "stalking" and provides a criminal-legal*

*characterization of this phenomenon. The research indicates that stalking constitutes systematic, unwanted behavior that induces fear and anxiety in victims and assumes new forms in the digital environment due to the development of information technologies. It is noted that Ukrainian legislation lacks a clear definition of the concept of “stalking” and effective mechanisms to counter this phenomenon, leading to the impunity of offenders and insufficient protection of victims. It is established that the armed aggression of Russia against Ukraine has significantly heightened the relevance of psychological violence issues, particularly stalking, due to increased social tension and population vulnerability. The article proposes certain solutions, including amendments to the Criminal Code of Ukraine to establish liability for persecution, which would facilitate the harmonization of national legislation with international standards, and the development of preventive measures taking into account the online dimension of this phenomenon.*

**Keywords:** *criminalization, Criminal Code of Ukraine, illegal persecution, violence, psychological violence, stalking, Istanbul Convention, fear, forms of violence*

*Авторська довідка:*

**Донченко Анастасія Ярославна** – здобувачка вищої освіти 3 курсу ОС «бакалавр» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. <https://orcid.org/0009-0003-7567-7884>

*Науковий керівник:*

**Рубащенко Микола Анатолійович** – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

*Стаття надійшла до редакції 17 березня 2025р*